

SISEJULGEOLEKUFONDI RIIKLIK PROGRAMM

Programmi teksti tõlgendamisküsimuste korral on ülimuslik programmi ingliskeelne tekst.

Juhtimis- ja kontrollisüsteemide eest vastutavad pädevad asutused

Asutus	Asutuse nimetus	Asutuse juht	Aadress	E-posti aadress	Määramise kuupäev	Delegeeritud tegevused
Vastutav asutus	Siseministeeriumi välisvahendite osakond	kantsler	Pikk 61 Tallinn	info@siseminist eerium.ee		
Auditeerimis- asutus	Siseministeeriumi siseauditi osakond	siseminister	Pikk 61 Tallinn	info@siseminist eerium.ee		

Juhtimis- ja kontrollisüsteem

Juhtimis- ja kontrollisüsteemi on kirjeldatud Sisejulgeolekufondi (edaspidi *ISF*) rakendamise protseduuri reeglites. Süsteemi loomisel võetakse aluseks üldprogrammi „Solidaarsus ja rändevoogude juhtimine“ juhtimis- ja kontrollisüsteem. Siseministeeriumi välisvahendite osakond täidab vastutava asutuse (edaspidi *VA*) kohustusi, VA juht on kantsler. Siseministeeriumi siseauditi osakond täidab auditeerimisasutuse (edaspidi *AA*) kohustusi, asutuse juht on siseminister. VA ja AA täidavad põhiõigusaktides määratud ülesandeid, delegeeritud asutust ei kasutata.

CCI	2014EE65ISNP001
Nimi	Sisejulgeolekufondi Eesti riiklik programm
Versioon	3.0
Esimene aasta	2014
Viimane aasta	2020
Abikõlblik alates	01.01.2014
Euroopa Komisjoni otsuse number	
Euroopa Komisjoni otsuse kuupäev	

1. KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Ajavahemikul 2013–2015 koostatud Eesti mitmeaastane programm ISF-i rakendamiseks toetab järgmistes riiklikes strateegiates seatud eesmärkide saavutamist:

- 1) „Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015“ (edaspidi *TPPS*),
- 2) „Eesti julgeolekupoliitika alused“,
- 3) „Uimastitarvitamise vähendamise programm 2013–2016“,
- 4) „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“,
- 5) „Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2011–2015“ peatükk „Turvaline Eesti“,
- 6) Siseministeeriumi valitsemisala arengukava (edaspidi *VAAK*),
- 7) „Välisministeeriumi arengukava 2013–2016“,
- 8) „Rahandusministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2014–2017“.

2017. aasta seisuga on mõne nimetatud arengukava periood lõppenud ja on kehtestatud uued, mille eesmärgid on eelmiste strateegiatega kooskõlas, näiteks

- 1) „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“,
  - 2) „Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020“,
  - 3) „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2016–2019“ peatükk X „Siseturvalisus ja õigusruum“,
  - 4) „Välisministeeriumi arengukava 2017–2020“,
- ent edaspidises tekstis nendele viidatud ei ole.

Programmis kavandatud meetmete tulemusena peab paranema riigi võime viisade, välispiiri valvamise ja piirikontrolli, kuritegevusevastase võitluse ning kriisiohje valdkonnas.

Viisade valdkonnas kavandatud meetmete oodatavad tulemused on lõpetada Euroopa Liidu viisainfosüsteemi (edaspidi *VIS*) ja riikliku viisaregistriga seotud arendused. Oluline on muuta viisa andmise kooskõlastamine jätkusuutlikumaks, luues tervikliku infosüsteemi. Infosüsteem aitab viisade kooskõlastamist kiirendada, tagada parema kontrolli ja vastavuse ühtsetele põhimõtetele. Viisamenetluse valdkonnas on prioriteet tagada kõrge kvaliteediga sõrmejäljefailide edastamine *VIS*-i kesksüsteemi. Viisamenetlusega tegelevate konsulaarametnike amortiseerunud arvutite väljavahetamine kindlustab tõhusa ja operatiivse viisamenetluse. Ametnike koolitamise eesmärk on aidata kaasa Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) ühise viisapoliitika elluviimisele.

Välispiiri valvamise ja piirikontrollide suute parandamiseks on programmis kavandatud mitu meetet. Meetmetega panustatakse Euroopa piiride valvamise süsteemi (edaspidi *EUROSUR*), piirikontrollis ja -valves infovahetamise parandamisse, *EL*-i ühistele standarditele vastava välispiiri kontrolli tagamisse ning Schengeni õigustiku ühtsesse kohaldamisse. Suur osa meetmetest toetab ja laiendab riigi olemasolevat suudet hallata välispiire.

Programmist rahastatavate meetmete oodatavad tulemused kuritegevusevastase võitluse valdkonnas on suurendada raskete varjatud ja organiseeritud kuritegude menetlussuudet, muuta kuritegude avastamine ja lahendamine tulemuslikumaks (sh tõhustada finantsuurimisi), suurendada salakauba avastamise võimalusi, tõhustada terrorismi ennetamist ja teavitada avalikkust inimkaubanduse eri vormidest. Üldnimetatud eesmärkide saavutamist toetavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi *IKT*) arendused, sh infovahetuse parandamine.

Elanikkonda ohustavate riskide ja kriiside ennetamiseks ning nende vastu võitlemiseks keskenduvad programmi meetmed keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaainete (edaspidi *CBRN*) valdkonnaga seotud suute parendamisele ja pommiohu kõrvaldamisele ehk demineerimisvaldkonnale. Varajase hoiatamise eesmärki panustavate meetmete oodatavad tulemused on uuendada kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi (inimtegevusest tingitud kriis), parandada elutähtsa teenuse osutajate kriitiliste infosüsteemide vastu suunatud küberrünnete tõrjumise suudet ning parandada kriisiolukordade ja ressursimahukate sündmuste lahendamise võimalusi. Meetmete kaudu soovitakse suurendada ka demineerimissündmustega seotud suudet anda ohu- ja riskihinnanguid ning suutlikkust hinnata julgeolekuriske ja juhtida kriise.

2. LIIKMESRIIGI LÄHTEOLUKORD

Kokkuvõte liikmesriigi hetkeolukorrast (2013. a detsembri seisuga) fondi jaoks asjakohastes valdkondades

EL-i välispiiri valvatakse maismaal ning merealadel kordonite baasil patrullidega ja seiresüsteemidega. Välispiiri maismaapiiri osa on osaliselt kaetud elektroonilise ja tehnilise

valvega. Välispiiri mereala jälgimiseks ja objektide avastamiseks on kasutusel mereseiresüsteem (20 radarit).

Tehnilise valveta piirilõikudel valvatakse patrull- ja vaatlustegevusega. Piiripunktidevahelist ala valvatakse kordonite- ja teenistuskohatäpsemalt. Patrullimise intensiivsus sõltub piirilõigule antud ohuhinnangust. Patrullimiseks merel on kasutada viis patrull-laeva, neli helikopterit ning kolm patrull-lennukit. Piiriveekogudel kasutatakse patrullimiseks kaatreid, mootorpaate ja hõljukeid. Enamik vee- ja maasõidukitest, sh eritransport, on hangitud välisabi programmi Schengen Facility (edaspidi *SF*) toel ja on praeguseks amortiseerunud. Vana varustuse hooldus- ja remondikulud on suured. Nende sõidukite asendamine on vajalik, et parandada piirijuhtumitele reageerimise valmisolekut ja tagada patrullimise tõhusus. Väheneva tööjõu (personal) tõttu on uute sõidukitega saavutatav patrullide mobiilsus oluline, kuna ebaseaduslikult piiri ületavad isikud kasutavad tihti sõidukeid. Raskesti läbitaval maastikul ja keerulistes ilmastikutingimustes (jää, lumi, vihm) patrullimiseks on vaja erisõidukeid, nagu maastikusõidukid, mootorsaunid, maastikujalgrattad jne.

Välispiiril on 43 rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunkti, millest 29 paiknevad mere- ja piiriveekogude sadamates, 7 lennujaamades, 3 maanteelõikudel, 2 raudteejaamades ning 2 piiripunktis on piiri võimalik ületada ainult jalgsi. 2013. aastal oli piiri ületanud ja piirikontrolli läbinud inimeste arv 8 142 176. Olemasolev piirikontrolli varustus, mis on soetatud suuresti enne 2007. aastat, on vaja välja vahetada ja vaja on soetada lisavarustus esimese ja teise astme piirikontrolliks. Piiripunktide ja kordonite suudet dokumentide kontrollimisel peab parendama. Uus varustus parandab piirikontrollitegevuste kvaliteeti, panustab ebaseaduslike piiriületusjuhtumite lahendamisse ning seega tagab turvalisuse välispiiril ja sujuva välispiiri ületuse kooskõlas Schengeni õigustikuga. 2013. aastal oli piiril 128 ebaseaduslikku sisse- ja läbirände juhtumit. Sagenenud on salakauba üle piiri toimetamised, kus ebaseaduslikku piiriületust ei toimu ja vedajad annavad või viskavad kauba üle piiri.

Eesti panustab aktiivselt EL-i välispiiri valvamisest ja Frontexi koordineeritavatesse ühisoperatsioonidesse. 2013. aastal osales operatsioonidel 71 Eesti eksperti, panustades 2260 operatsioonipäevaga; lennuk panustas 30 päeva ja vaatlusbuss 2018 päeva Bulgaarias ja Kreekas. 2012. aasta novembris liitus Eesti EUROSUR-iga.

Valdkonna arendamist on rahastatud muu hulgas Välispiirifondi (edaspidi *VPF*), Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi, *SF*-i ja Phare programmi rahaga. *VPF*-i toetust kasutati Eesti SIS kesksüsteemi (E-SIS), SIRENE töövoosüsteemi ning nendega seotud asutusesiseste infosüsteemide uuendamiseks ja käivitamiseks seoses infovahetusega SIS II raames. Lisavajadused puudutavad SIS II-ga seotud riiklike infosüsteemide arendamist. *VPF*-i toetusega rahastati ka piirikontrolli infosüsteemi tarkvara ja andmebaasi platvormi vahetust ning valmisolekut tulevikus Entry/Exit süsteemiga (EES) liidete loomiseks.

Valdkonna arendamine lähtub riiklikest strateegiatest: TPPS ja igal aastal uuendatav VAAK.

Eesti läbis edukalt Schengeni hindamised. 2012. aastal hinnati Eesti õhu- ja merepiiri ning 2013. aastal maismaapiiri. Hindamisraportite kohaselt on piirikontrolli- ja piiride valve tehnilised seadmed Eestis tasemel, mis võimaldavad piirivalvuritel täita oma tööülesandeid tõhusalt. Lisaks märgiti, et pidev seiresüsteemide täiendamine ja uuendamine tagab välispiiri turvalisuse nõutud tasemel.

Välisministeeriumis (edaspidi *VM*) tegeleb viisküsimustega praegu 128 töötajat (66 konsulit, 16 välislähetuses tehnilist töötajat ja 46 kohalikku ametnikku). Ühise viisapoliitika elluviimise ning Schengeni õigustiku korrektseks ja ühtseks kohaldamiseks on vajalikud valdkonnaga seotud konsulaar-, politsei- ja piirivalve- ning Siseministeeriumi (edaspidi *SiM*) ametnike

ühiskoolitused, mida ei ole varem korraldatud. Aastatel 2006–2008 ja 2012 toimusid üldseminarid kõikidele konsulaarametnikele, aastatel 2009–2011 toimusid viisamenetlustega tegelevate välisesinduste konsulaarametnike piirkondlikud koolitused. Varem ametkondadevahelist tõhusat koostööd edendavat koolitust ei ole tehtud, samas kasvab viisataotlejate arv 15–20% võrra aastas (Eesti 24 välisesinduses menetleti 202 303 viisataotlust), see eeldab viisamenetlustes uuenduslikumat ja professionaalsemat lähenemist, sh ametkondade läbimõeldud koostööd.

Viisamenetluses kasutatav arvutipark on vananenud ja seda on vaja uuendada. Pidevalt kasvav viisataotluste arv on raske tööülesanne, millele on vaja lahendus leida. Suurem osa arvutitest on soetatud aastal 2005 või 2006. Praegu kasutusel olevate arvutitega võib väheneda viisamenetluse operatiivsus ja andmebaaside kasutamine isikute tuvastamisel muutub keeruliseks. Varem on arvutiparki uuendatud SF-i rahaga.

Eesti ühines VIS-iga 2011. aastal ja võttis süsteemi kasutusele kõigis viisasid väljastavates välisesindustes. Eesti järgib globaalset VIS-i juurutamise ajakava, lõpetab edukalt VISMail2 projekti ja on valmis VISMail2 kasutuselevõtmiseks, kui VIS-i juurutamine lõpeb.

Ühtse viisapoliitika toetamiseks ei olnud muud raha 2013. aastal ette nähtud. Viisade väljastamisega seotud halduskulusid rahastatakse riigieelarvest. Eesti VPF-i riiklikust programmist viisapoliitika tegevusi ei rahastatud.

Võitlus narkokaubitsemisega on prioriteet. 2013. aastal tuvastati 1019 narkokuritegu. Kriminaalpolitseile on eraldatud lisaraha, et keskenduda raskele kuritegevusele ja narkootikumidega seotud organiseeritud rühmitustele. Eraldi tähelepanu pööratakse kangete ja eriti kangete uimastite kättesaadavuse raskendamisele, et vähendada uimastisurmasid. 2013. aasta alguses tegutsema hakanud narkokuritegudele spetsialiseerunud üksuse ülesanne on tegeleda esmatasandi narkokaubitsejatega ja narkoainete kõrvaldamisega tänavamüügist. Narkovastase võitluse taktikat on seoses tänavadiilerite ja organisatoritega muudetud. Korrakaitse-, kriminaalpolitsei ja piirivalveüksuste omavahelises tööjaotuses ja koostöös on tehtud muudatusi. Koostööd partneritega on tõhustatud (nt Maksu- ja Tolliamet). Koostöö tulemusena on ühtlustatud nende piiriületajate profileerimist, kes võivad tegeleda narkosalakaubaveoga.

2013. aastal hakati välja töötama uimastitarvitamise vähendamise poliitika valget raamatut, mille valitsus 2014. aastal heaks kiitis. Tegemist on poliitikadokumendiga, mis on teaduspõhine suunis iga-aastase narkomaania valdkonna tegevuse plaanimiseks ja tugineb Euroopa Liidu narkostrategiale (2013–2020), teiste riikide uimastistrateegiatele, teaduskirjandusele ning põhjalikele konsultatsioonidele valdkonna ekspertide ja teenusepakkujatega Eestis. Keskendutakse uute psühhoaktiivsete ainete jälgimiseks uue varajase hoiatussüsteemi käivitamisele ja rakendamisele. 2013. aastal eraldati märkimisväärselt raha keskkriminaalpolitsei menetlussuute parendamiseks, sh narkokuritegude menetlemiseks ja sõiduvahendite hankimiseks. Narkokuritegude üksuse politseinikele korraldati mitu täienduskoolitust. 2013. aastal korraldati narkootikumidega seotud koolitusüritused Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) 43 ametnikule 14 teemal, 507 PPA ametnikku osales kokku 4905 akadeemilist tundi. Seni narkokuritegevuse valdkonnas EL-i ja teistest fondidest raha taotletud ei ole.

2014. aasta alguses loodi keskkriminaalpolitsei koosseisu majanduskuritegude büroo. Büroo eesmärk on intensiivne raskete majanduskuritegude vastane võitlus (ettevõtetega seotud kuriteod, pankrotid, rahapesu, kelmused). 2012. aastal eraldati umbes 1,4 miljonit eurot tulemustasudeks, vaatlustegevuseks ja uute ametnike värbamiseks, et võidelda nii raskete kui ka varjatud kuritegude vastu. 2013. aastal eraldati samal eesmärgil peaaegu 700 000 eurot andmebaaside arendamiseks.

2013. aasta alguses töötas kriminaalpolitseis 17 digitõendite käitlemisega tegelevat ametnikku. Arvestades andmemahte, ei ole olemasoleva tööjõuga võimalik tagada digitaaltõendite analüüsimiseks ja haldamiseks piisavalt võimalusi ning see hakkab negatiivselt mõjutama kuritegude väljaselgitamist ja lahendamist. Kuritegusid pannakse üha enam toime internetis ning digitaalseid tõendeid sisaldavate andmekandjate arv on viimase kolme aastaga Eestis kahekordistunud ja analüüsitav andmemaht suureneb iga aastaga. Lisaraha riigis leitud ei ole, rahastust ei ole saadud ka EL-i fondidest.

Peaaegu kõiki PPA osutatavaid avalikke teenuseid on võimalik tagada ainult transpordivahendi olemasolul. 1. jaanuari 2013. aasta seisuga oli PPA omandis olevate sõidukite keskmine vanus kümme aastat, seega on suur hulk sõidukeid amortiseerunud ja need on vaja välja vahetada.

Enamik e-politsei seadmetest on vaja välja vahetada ning luua tänapäevane ja turvaline tehniline platvorm (tarkvaralahendused mobiilseks kasutuseks), et tagada kogu PPA välitöö senisest operatiivsem juhtimine ja kiirem tegutsemine eri juhtumite korral ning võimaluse korral neid ennetada.

Inimkaubandusega seotud kuritegude arv on kasvanud eeskätt alaealiste ekspluateerimise arvelt (2013. aastal oli juhtumeid 18). Varasematel aastatel on inimkaubanduse kuriteod olnud seotud prostituutide vastu suunatud vägivallega. 2013. aastal kerkisid esile kuriteole sundimise juhtumid, kus kurjategijad sundisid vägivalda kasutades ohvreid kuritegusid sooritama (varastamine, uimastikaubandus). Üks probleeme on ka see, et ei ole olnud inimkaubanduse vastu tehtud teavituskampaaniaid. Kampaaniaid on seni rahastatud 2000. aastate algul Nordic-Baltic koostööprogrammist ja Norra toetuste 2009–2014 programmist „Kodune ja sooline vägivald“.

Ülalkirjeldatud valdkondade arendamine põhineb järgmistel riiklikel strateegiatel: TPPS, VAAK, „Läänemere strateegia“, „Uimastitarvitamise vähendamise programm 2013–2016“, „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2011–2015 peatükk „Turvaline Eesti“, „Vägivalda vähendamise arengukava aastateks 2010–2014“.

Hetkeolukorra analüüsi kohaselt on Demineerimiskeskuse osutatavatest teenustest kõige problemaatilisem CBRN-i valdkond puuduliku inventari ja reageerimissuutlikkuse poolest. CBRN-i ja demineerimisvaldkonnas kasutatavaid isikukaitsevahendeid ja tehnikat täiustatakse pidevalt, ent tehnoloogia arenguga kaasaskäimine nõuab suuri investeeringuid, mille jaoks ei ole eelarves raha kavandatud. ISF-ist taotletava multifunktsionaalse kompleksi, varustuse ja demineerimise infosüsteemi DEMIS arenduse vajadused on nimetatud VAAK-i 2014–2017 prioriteetsetes tegevustes.

Demineerimiskeskuse eelarve oli 2011. aastal 1 596 324 eurot, 2012. aastal 2 127 308 eurot ning 2013. aastal 2 050 890 eurot. Investeeringuteks ei olnud 2011. aastal võimalik raha eraldada, 2012. aastal eraldati 201 918 eurot ja 2013. aastal 78 000 eurot. Suur osa kasutuses olevast varustusest on saadud abi korras USA-st (alates 1998. aastast on USA koostööpartnerid toetanud varustusega 4 743 815 USA dollari ulatuses). Raamprogrammist „Turvalisus- ja vabaduste kaitse“ toetust saadud ei ole.

Demineerimisvaldkonna planeerimistegevus lähtub valdkonna strateegilistest suunistest, sh VAAK-ist ja „Eesti julgeolekupoliitika alustest“, aastapõhistest tegevuskavadest ning muudest valdkondlikest dokumentidest ja põhimõtetest, mida viivad ellu neli regionaalset pommigruppi ning planeerimise ja keemia talitus.

2013. aastal reageeris Demineerimiskeskus 1479 väljakutsele, tuvastati 3569 lõhkeainet ja 3 lõhkeseadeldist, pommitehnilisi kontrollide tehti 71 korral ja reageeriti 29 CBRN-i väljakutsele. 2009. aastal Eestis toimunud terrorismivastase võitluse hindamissmissioonil pidasid

väliseksperdid Eesti üheks suuremaks sisejulgeolekuprobleemiks teise maailmasõja aegse lõhkeaine kättesaadavust. Hinnanguliselt vähemalt 50% Demineerimiskeskuse teenuste osutamise mahust on lahingumoona likvideerimise teenus (leidude arv ei ole vähenenud). Hinnanguliselt oli oodata koormuse märkimisväärset suurenemist Eesti EL-i eesistumise tõttu 2017. aastal. Kuna osa kohtumisi korraldatakse eesistujariigis, tähendab see Eestit külastavate isikute tegevusala ja ametikohtade ning sündmusele tähtsuse tõttu võimalikult kõrge riskiklassiga ajavahemikku.

3. PROGRAMMI EESMÄRGID

Erieesmärk	1 – Toetus ühisele viisapoliitikale
-------------------	-------------------------------------

TPPS-ist lähtuvas VAAK-is 2014–2017 on seatud valdkonna üldeesmärk: tagada inimeste ja vara suurem turvalisus ning Eesti põhiseaduslik kord, riigi sisemine rahu ja stabiilsus. Selle eesmärgi saavutamiseks loetleb VAAK olulised tegevused, mille hulka kuulub muu hulgas piiriviisa väljastamise teenus (välismaalaste seadus § 83 – piiripunktis erandina viisa andmise või andmisest keeldumise otsustab PPA). Viisa andmise kooskõlastamise teenuse tagamine ja VIS-i jätkuarendused on samuti VAAK-is kavandatud tegevustena nimetatud. Viimased on seotud ka ajavahemiku 2014–2020 siseturvalisuse fondide kavandamise eesmärgil Euroopa Komisjoni ja Eesti vahel peetud poliitikadialoogiga, mille käigus seati oodatavaks tulemuseks ja rahastamisprioriteediks VIS-i täielik rakendamine ning vastavate riiklike infosüsteemide arendamine.

VM-i arengukavas 2013–2016 püstitatud eesmärgid sisaldavad valmidust menetleda igal aastal 151 000 viisataotlust. Viisataotluste tõhus menetlemine ja viisataotlejate kliendisõbralik teenindamine seati ka poliitikadialoogi käigus oodatavaks tulemuseks ühtse viisapoliitika rakendamise valdkonnas. Rahastamisprioriteedina lepidi poliitikadialoogi käigus kokku seadmete (arvutite) uuendamine ja konsulaarametnike koolitamine. Kulud on seotud Schengeni viisade menetlemisega, mitte konsulaarteenustega üldiselt.

Riiklik eesmärk	1 – Riigi suutlikkus
------------------------	----------------------

Viisamenetluses kasutatavate VM-i ning PPA sõrmejäljeskannerite tarkvara ei tööta operatsioonisüsteemil Windows 7. VIS-i sõrmejäljeskannerite ostmisega tagatakse kvaliteetsete sõrmejäljefailide edastamine VIS-i kesksüsteemi, et viisamenetlust oleks võimalik teha vastavalt viisaeeskirja ja välismaalaste seaduse nõuetele (st hõivata sõrmejälgi) ka pärast töökohaarvutite operatsioonisüsteemi Windows XP väljavahetamist Windows 7 vastu.

Schengeni viisamenetlusega tegelevate konsulaarametnike töökohtade arvutipargi uuendamine on vajalik arvutite amortiseerumise tõttu ning selleks, et tagada tõhus ja operatiivne viisade menetlemine.

Pärast viisade väljastamist piiril on PPA-l viisade väljastamise protsessis ka muid kohustusi. Konsulaarametnikud on kohustatud kooskõlastama viisade väljastamise PPA-ga, et tuvastada, kas esineb aluseid viisa väljastamisest keeldumiseks (ebaseaduslik migratsioon, võimalik seotus piiriülese kuritegevusega, oht avalikule korrale). Praegu kasutatakse viisade väljastamise kooskõlastamisel erinevaid infosüsteeme, et tuvastada võimalikud alused viisa väljastamisest keelduda. Praegu kasutatavad süsteemid ühendatakse ja selle tulemusena hakkab üks PPA üksus kasutama viisade väljastamise kooskõlastamisel ühte süsteemi.

Riiklikus viisaregistris on vaja lõpuni viia viisaeeskirja ja VIS-i rakendamisest tulenevad arendused.

Rahastamisprioriteedid

Riigieelarvest ja EL-i rahast toetatakse järgmisi põhimeetmeid:

- 1) viisamenetluses kasutatavate VIS-i sõrmejäljeskannerite soetamine;
- 2) Schengeni viisade menetlemisega tegelevate välisesinduste konsulaartegevuseks kasutatavate arvutite uuendamine;
- 3) infosüsteemide arenduste loomine (viisade kooskõlastamine);
- 4) viisaeeskirja ja VIS-i jätkuarendused viisaregistris.

Tulemused

- Ühtne Schengeni viisade kooskõlastamise süsteem.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	2 – Liidu <i>acquis</i>
------------------------	-------------------------

Välisesinduste, VM-i, SiM-i ja PPA ametnikud vajavad koolitusi, mis toetavad ühise viisapoliitika elluviimist ning Schengeni õigustiku korrektset ja ühtset kohaldamist. Üks asutuste ühiskoolituse eesmärke on tõhustada teabe haldamist ning ametkondadevahelist ja -sisest suhtlemist. Vajalikud on teadmised ametkondade valdkondadest, mis nii otseselt kui ka kaudselt omavahel haakuvad. Ühiskoolitused soodustavad infovahetust ametkondade vahel ja parandavad koostööd, aidates paremini tagada Schengeni õigustiku ühtse kohaldamise ja ühise viisapoliitika elluviimise.

Koolitusel osalevate ametnike teadlikkus paraneb. Koostatakse koolitustel käsitletud teemasid kajastav parimate konsulaarkoostöö kogemuste käsiraamat, mida saab kasutada lai sihtrühm pikka aega. Käsiraamatus kirjeldatakse Eesti ametkondade võimalikke nõrkusi EL-i ühise viisapoliitika rakendamisel, Schengeni õigustiku korrektset ja ühtset kohaldamist ning pakutakse lahendusi.

Ametkondade vahel tekib uus koostöövorm, mis eeldatavasti aitab kaasa, et ametnike töös rakendada parimaid meetodeid.

Rahastamisprioriteet

Järgmist meedet toetatakse riigi ja EL-i rahast.

Konsulaar-, PPA ja SiM-i ametnikele korraldatakse ühiskoolitusi, mis toetavad EL-i ühise viisapoliitika elluviimist ja Schengeni õigustiku ühtset kohaldamist koolitusel osalevates ametkondades.

Prioriteetsed teemad on näiteks:

- EL-i ühise viisapoliitika rakendamine ning Schengeni õigustiku korrektne ja ühtne kohaldamine, et tagada võrdne kohtlemine (kaasates ka idapartnerlusriikide ametkondi);
- võltsitud dokumentide tuvastamine;
- ebaseadusliku immigratsiooni riski hindamine;
- smugeldamise ja ebaseadusliku migratsiooni vähendamine;
- intervjukeerimine ja profileerimine.

Meede on jagatud rahaliselt pooleks liidu viisade *acquis*'i ja välispiiride *acquis*'i prioriteedi vahel, kuna meede panustab mõlema eesmärgikesse. Jaotamine tehakse osalejate põhiülesannete põhjal (nt viisad või piir).

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	3 – Konsulaarkoostöö
------------------------	----------------------

Selle eesmärgiga meetmeid ei ole kavas ISF-i programmi kaudu rahastada.

Kuna Eesti välisesinduste võrgustik on väike, on viisaesinduskokkulepete võrgustiku laiendamine ja parem haldamine prioriteet, samuti püütakse neid kokkuleppeid ühtlustada, kui võimalik. Eraldi raha ei ole riigieelarvesse sel eesmärgil kavandatud, kulud kaetakse rahast, mis on ette nähtud VM-i igapäevaseks tegevuseks.

Erimeede	1 – Konsulaarkoostöö
-----------------	----------------------

1. Eesti on partner erimeetmes „Consular Cooperation Mechanism“, milles Belgia on juhtriik. Projekti eesmärk on luua ühiselt kokku lepitud kolmandates riikides Schengeni viisade menetlemisalane konsulaarkoostöö mehhanism, mis toetub kolmele tegevussambale:
  - EL-i liikmesriikide ühine viisade väärkasutuse, dokumentide võltsimise ja ebaseadusliku rände alane riskide ja trendide hindamine pealinnades ja valdkonna tasemel;
  - ühiste dokumentide kontrollimisega tegelevate ametnike või dokumentide kontrolli talituste lähetamine, et uurida Schengeni viisade taotlemisel esitatud teabe autentsust ja usaldusväärsust;
  - liikmesriikide ja konsulaarpersonal ühine koolitamine kolmandatest riikidest saadetava tõendavate dokumentide kontrollimise teemadel, et analüüsida Schengeni viisade väärkasutamise suundumusi, tuvastada isikut tõendavaid ja reisidokumente, mis on võltsitud, samuti kolmandate riikide ametnike ühine koolitamine, et soodustada Schengeni viisade algdokumentide usaldusväärsust.

Eesti osaleb projekti partnerina ühistegevustes ühiselt kokku lepitud kolmandates riikides ja on kaastoetusesaaja. Partneritevaheline rahalise panuse jaotus määratakse kindlaks projekti alguses.

2. Meetme „Schengen House Ulanbaatar, Mongoolia“ juhtriik on Tšehhi Vabariik. Tšehhi Vabariik esindab Eestit viisade väljastamisel Ulaanbaataris. Partnerriigid osalevad ainult mittekulupõhiselt.
3. Meetme „Schengen Representation House in Kigali (Rwanda) and Bujumbura (Burundi)“ (seda juhib Belgia) peamine eesmärk on panustada nii viisataotlejatele parema teenuse pakkumisse kui ka luua mastaabisääst taotluste menetlemisel ja viisade väljastamisel riikides, kus Belgia esindab suuremat osa liikmesriike. Projektipartnerite vahel võidakse luua kahepoolseid rakkerühmi, et laiendada ja standardiseerida esinduskokkuleppeid ning võtta olemasolevate esinduskokkulepete kohta järeelmeetmeid. Partnerorganisatsioonid on kaastoetusesaajad mittekulupõhiselt.

Meetme partnerid:

- osalevad aktiivselt kahepoolsetes rakkerühmades;
- määravad personali, et koolitada viisaagente ja kohalikku personali.

Erieesmärk	2 – Piirid
-------------------	------------

TPPS-is on seatud järgmised eesmärgid: riigil on suude usaldusväärselt tuvastada Eestis viibivad isikud, vähenevad võimalused ebaseaduslikult Eestisse siseneda ja ebaseaduslikult Eestis viibida. Nende eesmärkide täitmiseks on kavandatud: ühtlustada isikutuvastamise ja isikut tõendavate dokumentidega seotud andmekogude ning isiku staatuse ja

isikutuvastamisega seotud menetlused, see suurendab illegaalse immigratsiooni ennetamisele, tõkestamisele ja avastamisele suunatud tegevuste tulemuslikkust; parendada merealadelt saadud info vahetamise tulemuslikkust pädevate ametkondade vahel; ehitada valmis välispiiri maismaapiiri, sh jõe- ja järvepiiri; tõhustada välispiiri maismaapiiri valvamist tehniliste seiresüsteemide abil ja suurendada tänapäevase tehnika kasutamist piirikontrolli tegemisel.

TPPS-ist lähtuv VAAK 2014–2017 seab valdkonna üldeesmärgi: „Tagada nii inimeste ja vara suurem turvalisus kui ka Eesti põhiseaduslik kord, sisemine rahu ja stabiilsus”. Selle eesmärgi saavutamiseks loetleb VAAK olulised tegevused, mille hulka kuulub ka riigipiiri ebaseadusliku ületamise ennetamine, avastamine ja tõkestamine. See tagatakse välispiiril piiripunktidevahelistel aladel patrullimise ja vaatlustega, kasutades teenistuskööri, tehnilisi (elektroonilisi) vahendeid ja transpordivahendeid (sh õhusõidukid). Lähiaastate olulisim arendus on EUROSUR. Lisaks on VAAK-is kavandatud öövaatlusseadmete ja piirikontrollivahendite soetamine, õhusõidukite lisaseadmete ja täisautomatiseeritud piirikontrollisüsteemide hankimine (ABC väravad (inglise keeles *Automated Border Control gates*)), mida saab tulevikus kasutada e-piiride algatuse registreeritud reisijate programmi jaoks. VAAK-i kohaselt aitab välispiiri valvamise suutlikkust tagada amortiseerunud maismaasõidukite ja veesõidukite väljavahetamine. Operatiivraadiosidevõrk tõhustab piirikontrolli tegemist, selle jätkusuutlikkuse kindlustamiseks näeb arengukava ette täiendava keskjaama ja seda toetava taristu soetamise.

Migratsioonijärelevalve valdkonna olulise tegevusena on VAAK-is nimetatud migratsioonijärelevalve teenuse tagamine, sealhulgas suutlikkus teha aastatel 2014–2017 igal aastal vähemalt 800 kontrollitoimingut, et kontrollida, kas välismaalaste Eestis viibimise alused on täidetud. Enamiku ebaseaduslikult riigis viibijatest moodustavad viisa väärkasutajad.

Strateegiates kirjeldatud eesmärgid, kavandatud tegevused ja fondist rahastatavad meetmed sisalduvad suuresti ka Euroopa Komisjoni ja Eesti vahel peetud poliitikadialoogi tulemustes.

Riiklik eesmärk	1 – EUROSUR
------------------------	-------------

EL-i välispiiril valve tõhustamiseks on vaja soetada tehnilisi vahendeid: osta kaamerad ja arendada nüüdisaegsel tehnoloogial põhinevat mobiilset ehk teisaldatavat süsteemi, mis koosneb andmevahetuse tarkvarast, keskest juhtimissüsteemist ja mobiilsetest uue põlvkonna sensoritest ühendatuna ühtsesse võrku.

Mehitatud patrullimine asendub järk-järgult tehnilise valvega, sellega suureneb vajadus reageerimisvõimaluse järele. Seetõttu on eesmärk võtta kasutusele uudsed tehnilised vahendid (varustus tuvastamiseks) ja paigaldada piirilõigu eripära järgi tehnilised valve- ja vaatlusseadmed, mis moodustavad integreeritud seiresüsteemi.

Mehitamata õhusõidukid (UAV-d) soetatakse piirivalvele lisaabivahenditeks ja neid kasutatakse nagu muud patrullimisvarustust. Esialgu on kavas hankida akudega töötavad multirootorid, mis on varustatud nii päeva- kui ka termokaameratega. Eesmärk on hankida lõpptoode ning kõige tähtsamad nõuded on seotud lennuaja, optika ja juhtimise lihtsusega (iga piirivalvur peaks suutma seadet pärast koolitust kasutada). UAV-d ei vaja Eesti Lennuameti luba, kui neid kasutatakse väljaspool õhkuõusmis- ja maandumistsoone¹.

Ööpäevaringse patrullisuutlikkuse tagamiseks (sh pimedal ajal) on vaja välja vahetada amortiseerunud öövaatlusseadmed.

¹ Madalamal kui 500 jalga maa- või veepinnast

Praegu kasutusel olevas serveriruumis on SiM-i valitsemisala IKT-teenuseid toetav taristu vananenud. IKT-teenuste osutamiseks ning IKT-süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamiseks on vaja luua andmekeskus. Andmekeskuse uue serveriruumi ülesehituse ja riistvaraga väheneb riistvarast tulenevate tõrgete risk IKT-teenustele.

Rahastamisprioriteedid

Põhimeetmed on:

- 1) öövaatlusseadmete soetamine;
- 2) tehnilised vahendid välismaismaapiiri valvamiseks;
- 3) idapiiri seiresüsteemide integreerimine;
- 4) mehitamata õhusõidukite ostmise – umbes 90% rahastatakse ISF-i projekti raames (EL-i toetus ja riiklik kaasfinantseering), umbes 10% riigieelarvest (kasutatakse ka tegevusteks, mis ei ole ISF-ist abikõlblikud);
- 5) IKT-süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamine.

Abikõlblikke valdkondi rahastatakse ISF-i rahast, jagades rahastamise kahe rahastamisvahendi vahel (sh riiklik kaasfinantseering). Mistahes abikõlbmatu osa rahastatakse väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest (mitmeotstarbelise kasutuse korral).

Tulemused

- Täielik vastavus ja valmisolek seoses EUROSUR-iga.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	2 – Teabevahetus
------------------------	------------------

Piiriülese kuritegevuse ohjeldamiseks peab tõhustama suudet lahendada rahvusvaheliste liikuvate rühmituste toimepandud kuritegusid. Seoses üleminekuga Schengeni II põlvkonna infosüsteemile (edaspidi *SIS II*) on vaja teha süsteemiarendusi EU-LISA (EL-i suuremahuliste IT-süsteemide amet) soovitude ja Eesti riigi vajaduste kohaselt, mis suurendab süsteemi tulemuslikku kasutamist.

Piirivalveüksused kasutavad sidepidamiseks käsiterminale. Kagu-Eesti metsades on levi nõrk ja patrullidel ei ole ühendust ei juhtimiskeskuste ega teineteisega. Seetõttu peab sõidukid varustama terminalidega, mis tagavad sidelevi ka juhul, kui operatiivraadiosidevõrgu töös on rikkeid.

Merevalvekeskustesse (raha olemasolul ka piiripunktidesse) peab soetama tänapäevased raadiojaamad, keskused ja veesõidukid tuleb varustada info- ja andmevahetuseks oluliste andmebaasidega ning tõrkekindlate töövahenditega. Tegevuse tulemusena paraneb raadio- ja andmeside.

Operatiivraadioside parandamiseks on vaja operatiivraadiosidevõrgu tööala laiendada. Selleks paigaldatakse lisatugijaamad, luuakse nendevahelised ühendused ja ühendatakse need olemasolevasse ühtsesse võrku. Selle tulemusena on võimalik teha piirikontrolli paikades, kus operatiivraadiosidevõrk ei toimi.

Rahastamisprioriteedid

Peamised meetmed on:

- 1) SIS II kasutuselevõtmisega seotud tegevus;
- 2) piirivalve ja -kontrolli side- ja andmesideühenduse tagamine;
- 3) raadio- ja andmesidesüsteemide nüüdisajastamine;

- 4) operatiivraadiosidevõrgu laiendamine – 90% ulatuses on abikõlblik ISF-i projekti raames (sh riiklik kaasfinantseering), jaotades meetme kahe rahastamisvahendi vahel, ja 10% ulatuses väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest, kuna operatiivraadiosidevõrku kasutatakse 90% ulatuses kooskõlas ISF-i eesmärkidega (mitmeotstarbeline kasutus).

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	3 – Liidu ühised normid
------------------------	-------------------------

Sertifikaatide kesksüsteemi loomine võimaldab peale muude isikuandmete kontrollida dokumendi kasutaja sõrmejäljekujutise vastavust tema esitatud dokumendile kantud sõrmejäljekujutisega ja veenduda piirikontrolli tegemise ajal dokumendi ehtsuses. Süsteem tagab praeguste isikutuvastamisvõimalustega võrreldes tunduvalt suurema turvalisuse ja usaldusväärsuse, seega see peaaegu välistab võimaluse kasutada valeidentiteeti. ABC väravate tõhusa toimimise eeldus on samuti sertifikaatide jaotussüsteemi olemasolu.

EL-i kodanike piirikontrollis kiirema teenuse osutamiseks paigaldatakse suurema koormusega piiripunktidest ABC väravad.

Rahastamisprioriteedid

Põhimeetmed on:

- 1) sertifikaatide jaotussüsteemi (SPOC) loomine;
- 2) täisautomatiseeritud piirikontrollisüsteemide kasutuselevõtmine.

Tulemused

- Paigaldatakse ABC väravad.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	4 – Liidu <i>acquis</i>
------------------------	-------------------------

Ametnike ettevalmistus peab vastama EL-i ja Schengeni ühtses viisaruumis kehtestatud tingimustele ja võimaldama rakendada uusi piirikontrollimeetmeid. Professionaalse isikkoosseisuga tagatakse sujuv piiriületus, ebaseaduslike piiriületuste tõkestamine ning teenuste kõrge tase ja nende edasine arendamine.

Välisesinduste, VM-i, SiM-i ja PPA ametnikud vajavad koolitusi, mis toetavad ühise viisapoliitika elluviimist ning Schengeni õigustiku korrektset ja ühtset kohaldamist. Üks asutuste ühiskoolituse eesmärgi on tagada teabe parem haldamine ning ametkondadevaheline ja -sisene suhtlemine. Ühiskoolitused soodustavad infovahetust ametkondade vahel ja parandavad koostööd, aidates paremini tagada Schengeni õigustiku ühtset kohaldamist ja ühise viisapoliitika elluviimist.

Koolitusel osalevate ametnike teadlikkus paraneb, samuti koostatakse Schengeni viisade alase konsulaarkoostöö parimate meetodite käsiraamat. Uus koostöövorm riiklike ametkondade vahel aitab kaasa ametnike töös rakendada parimaid meetodeid.

Rahastamisprioriteedid

Põhimeetmed on:

- 1) PPA ekspertide koolituste korraldamine.
- 2) konsulaarametnike, PPA ja SiM-i ametnike ühiskoolituste korraldamine, mis toetavad EL-i ühise viisapoliitika elluviimist ja Schengeni õigustiku ühtset kohaldamist koolitusel osalevates ametkondades. Meede on jagatud rahaliselt pooleks viisade *acquis*'i ja välispiiride *acquis*'i prioriteedi vahel, kuna panustab mõlema eesmärkidesse.

Peateemad on näiteks:

- EL-i ühise viisapoliitika rakendamine ja Schengeni õigustiku korrektne ja ühtne kohaldamine, et tagada võrdne kohtlemine (kaasates ka idapartnerlusriikide ametkondi);
- võltsitud dokumentide tuvastamine;
- ebaseadusliku immigratsiooni riski hindamine;
- smugeldamise ja ebaseadusliku migratsiooni vähendamine;
- intervjuerimine ja profileerimine.

Teine meede on jagatud rahaliselt pooleks viisade *acquis*'i ja välispiiride *acquis*'i prioriteedi vahel, kuna panustab mõlema eesmärkidesse. Jaotamine tehakse osalejate peamiste ülesannete põhjal (nt piirihaldus).

Tulemus

- Koolitatakse 955 isikut.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	5 – Eesseisvad ülesanded
------------------------	--------------------------

Selle eesmärgiga meetmeid ei ole kavandatud.

Riiklik eesmärk	6 – Riigi suutlikkus
------------------------	----------------------

E-piiride pakett on üks olulisemaid algatusi Schengeni koostöö valdkonnas, see mõjutab vahetult piirikontrollide tegemisi ning võimaldab võtta senisest tõhusamaid meetmeid ebaseadusliku sisserände ja piiriülese kuritegevuse ohjeldamiseks. Eesti seisukohalt on olulisim EES-i (Entry-Exit) ja ETIAS-i (European Travel Information and Authorisation System) tööga alustamine.

Migratsioonijärelevalves kasutatavat varustust on vaja uuendada. Migratsioonijärelevalve on: 1) üks kompensatsioonimeetmeid, et panustada sellise poliitika väljatöötamise, elluviimise ja täitmise edendamisse, mille eesmärk on tagada igasuguse piirikontrolli puudumine mistahes kodakondsusega isikute suhtes sisepiiride ületamisel, kuna sisepiiride ületamisel inimeste suhtes kontrolli puudumise tõttu on ebaseadusliku migratsiooni võimalik risk suurem; 2) riigi territooriumil võetav dokumentide turvalisuse ja identiteedi haldamisega seotud vajalik lisameede, mida tehakse riskihinnangule tuginedes.

Lisaks puudub võimalus teha sõrmejälgede ja tähtnumbriliste andmete alusel päringuid VIS-i välismaalase Eestis viibimise aluste kontrollimiseks ja isiku tuvastamiseks. Selleks luuakse riigisisese infosüsteemi päringu tegemise funktsioon.

Piirkontrolli toimingute kvaliteedi parendamiseks ja kiiruse suurendamiseks on vaja tänapäevaseid kontrollivahendeid. Et tagada ühilduvus uute infosüsteemidega, peab uuendama sõidukite arvutiparki.

Asendada on vaja amortiseerunud maismaa- ja veesõidukid (sh vajaduse korral varustus), et paraneks tehniline valmisolek, sh raskesti läbitaval maastikul ja keerulistes oludes. Selleks, et tagada kiirem reageerimine piirijuhtumitele ja ööpäevaringne valmisolek patrullimiseks, uuendatakse helikopterite varustust.

Immigratsiooni sideohvitseride (ILO-d) tegevustes jätkusuutlikkuse tagamine on oluline, et säilitada kolmandates riikides, nt Ukrainas, loodud sidemeid.

Rahastamisprioriteedid

- 1) E-piiride ettevalmistamine ja IT-arendus;

- 2) migratsioonijärelevalve varustus ja piirikontrollivahendite uuendamine;
- 3) VIS-i päringute tegemise võimaluse loomine migratsioonijärelevalve menetlustes;
- 4) piirivalvevaldkonna arvutite uuendamine;
- 5) patrullsõidukite väljavahetamine;
- 6) eritransport patrullimiseks raskesti läbitaval maastikul ja rasketes ilmastikuoludes;
- 7) amortiseerunud veesõidukite väljavahetamine;
- 8) helikopterite seadmete uuendamine;
- 9) ILO-de lähetamine.

Tulemused

- Lahendatud ebaseaduslike piiriületuste osatähtsus – vähemalt tasemel 90%.
- Piiriületajate rahulolu piiriületuse kontrolliga – 86%.
- Parandatakse piirikontrolli kvaliteeti.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Erieesmärk	5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine
-------------------	---

„Eesti julgeolekupoliitika alused“ seab eesmärgiks ennetada ja tõkestada terrorismi selle kõigis vormides, ennetada rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse mõju, tõkestada ebaseadusliku tulu teenimist ja selle legaliseerimist. Rõhutatakse küberkuritegevuse tõkestamise olulisust võitluses terrorismi ja rahvusvahelise organiseeritud kuritegevusega ning info- ja sidesüsteemide toimimise ja finantsturvalisuse tagamist.

Dokumendi „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“ kohaselt tekitab ühiskonnale kõige suuremat kahju organiseeritud kuritegevus, sealhulgas majandus-, korrupsiooni-, küber- ja inimkaubanduse kuriteod, mistõttu tuleb väga suurt tähelepanu pöörata loetletud kuritegude ennetamisele ja neile reageerimisele.

TPPS seab järgmised eesmärgid: terroriaktide ennetamise ja tõkestamise tõhustamine; Eesti vastu suunatud luure- ja õõnestustegevuse ennetamise ning tõkestamise tugevdamine; kriminaalsel teel saadud tulu konfiskeerimise tõhustamine.

VAAK 2014–2017 seab valdkonna üldeesmärgiks tagada inimeste ja vara suurem turvalisus ning põhiseaduslik kord, sisemine rahu ja stabiilsus. VAAK loetleb tegevused, mille hulka kuuluvad korrariikkumiste lahendamine e-politsei amortiseerunud seadmete väljavahetamise kaudu, digitaalsete tõendite haldamissuutlikkuse suurendamine, raske narkokuritegevuse vastase võitluse suutlikkuse parendamine, kriminaaltulu tuvastamise ja jälitustegevuse suutlikkuse suurendamine. VAAK-is seatud üldeesmärgi saavutamisele aitab kaasa IKT-teenuste arendamine ja operatiivraadioside võrgu jätkusuutlikkuse kindlustamine.

„Rahandusministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2014–2017“ näeb ette tolli- kontrolli uute lahenduste kasutuselevõtu (sh automaatne numbrituvastussüsteem ANTS) ja röntgenseadmete soetamise.

Strateegiates kajastatud eesmärgid ja ISF-ist rahastatavad meetmed on seotud poliitikadialoogi käigus seatud prioriteetidega. Uus TPPS ja VAAK on pärast 2017. aastat kooskõlas ISF-i riikliku programmiga.

Lepiti kokku uimastikaubanduse vastase võitluse rahastamisprioriteetides – toetatakse narkootiliste ainete tuvastamistehnoloogia ja -varustuse soetamisega seotud meetmeid ning valdkonnaspetsiifilist koolitust. ISF-ist otsustati rahastada finantsuurimise tõhustamist raske ja organiseeritud kuritegevuse valdkonnas, olemasolevate infotehnoloogiavahendite ja -infrastruktuuri uuendamist, turvalistesse sidekanalitesse investeerimist küberjulgeoleku

tagamiseks. Euroopa õiguskaitsealase koolituskavaga seotud rahastamine kaetakse riigieelarvest.

Kriminaalluure suutlikkuse, narkopolitsei ja digitaaltõendite käitlemise suutlikkuse suurendamine tagab umbes 20% keskkriminaalpolitsei teenistujate teadmiste ja oskuste paranemise.

Riiklik eesmärk	1 – Kuritegevus – kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine
------------------------	--

Politseiametnike suutlikkuse parandamiseks on oluline vahetada välja e-politsei amortiseerunud seadmed ja rahastada seotud IKT-arendusi.

On vaja parandada raskete varjatud ja organiseeritud kuritegude menetlussuutlikkust, selleks viiakse mobiilne positsioneerimissüsteem üle uuele platvormile, vahetatakse välja jälitus-sõidukid, tõhustatakse digitõendite käitlemist (sh koolitatakse umbes 18 ametnikku). Digitõendeid vajavad peamiselt üksused, kes menetlevad varjatud ja organiseeritud kuritegusid, sh lastevastaseid. Eespool nimetatud tegevusega panustatakse ka tõhusamasse finantsuurimisse FATF-i² definitsiooni kontekstis.

Teadustöö tulemusena arendatakse tõenduslikku narkomeetrit, mis on võimeline tõendus-põhiselt hindama narkootikumide tarvitamist enamate narkootiliste ainete gruppide lõikes, ja on abiks sündmuskohal. Arendusega tegelevad ülikooli teadlased ja võimalik lahendus võib olla kapillaarelektroforeesi tehnoloogia. Samuti kavandatakse soetada tänapäevased narkoanalüsaatorid.

Salakauba avastamiseks on vaja soetada automaatsed numbrituvastamise süsteemid ja paigaldada need tollikontrolli autosse.

Kuritegude avastamiseks ja lahendamiseks on tähtis suurendada internetist ja infokandjatelt asitõendite otsimise oskusi ja investeerida teenistujate turvalisuse tagamisse, soetades seadmeid, mida saab kasutada kuriteo sündmuskohal või hädaolukordades. Vaja on parandada riskianalüüsi põhjal viisade väljastamise otsustega tegelevate ametnike kutseoskusi ja täiustada nende keeleoskusi.

IKT-teenuste osutamiseks ja IKT-süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamiseks on vaja luua andmekeskus.

Rahastamisprioriteedid

- 1) e-politsei seadmete soetamine ja nendega seotud IKT-arenduste rahastamine;
- 2) digitaaltõendite käitlemise tõhustamine;
- 3) jälitussõidukite ostmise;
- 4) tõendusliku narkomeetri väljatöötamine;
- 5) narkoanalüsaatorite ostmise;
- 6) terminaliseadmete asukoha tuvastamine ja jälitussuutlikkuse parandamine;
- 7) portatiivsete röntgenseadmete soetamine;
- 8) tollikontrolli sõidukile tollikontrollisüsteemi ANTS soetamine;
- 9) julgeolekuohtude ennetamise ja kuritegude tuvastamise tarkvara arendamine;
- 10) teenistujate turvalisusesse investeerimine;
- 11) terrorismi ennetamine;

---

² ingl *Financial Action Task Force* – rahapesuvastane töökond

- 12) araabia keele oskuste täiendamine;
- 13) IKT-süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamine.

Abikõlblikke valdkondi rahastatakse ISF-i rahast, jagades rahastamise kahe rahastamisvahendi vahel (sh riiklik kaasfinantseering). Mistahes abikõlbmatu osa rahastatakse väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest (meede 13).

Tulemused

- Terrorismi ennetamine on tõhusam.
- Politsei vahendid ja teenused on uuendatud ja kaasaegsed.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	2 – Kuritegevus – teabevahetus
------------------------	--------------------------------

Korrakaitse ja politsei sidepidamine on turvalisuse ja julgeoleku jaoks vajalikud igas ühiskonnas. Politsei sidepidamise arendamine võimaldab korrakaitset olla mobiilsem ja sündmustele kiiremini reageerida.

Operatiivraadioside kättesaadavuse parendamiseks on vaja operatiivraadiosidevõrgu tööala laiendada. Selleks paigaldatakse lisatugijaamad, nendevahelised ühendused ja ühendatakse need olemasolevasse ühtsesse võrku. Selle tulemusena on võimalik täita politseikohustusi ja tagada avalikku korda paikades, kus operatiivraadiosidevõrk praegu ei toimi.

Rahastamisprioriteet

Operatiivraadiosidevõrgu laiendamist on 90% ulatuses abikõlblik rahastada ISF-i projekti raames (sh EL-i toetus ja riiklik kaasfinantseering), jaotades meetme kahe rahastamisvahendi vahel, ja 10% ulatuses väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest, kuna 90% ulatuses kasutab operatiivraadiosidevõrku SiM-i valitsemisala kooskõlas ISF-i eesmärkidega, kuid 10% ulatuses teiste ministriumide valitsemisalad (mitmeetstarbeline kasutus).

Riiklikul tasandil lennureiside informatsiooni töötlemise üksuse (ingl *passenger information units* – PIU) loomine, et arendada ja rakendada lennureiside broneeringuinfo süsteemi (ingl *passenger name record* – PNR) määruse (EL) nr 513/2014 artikli 4 lõike 1(e) kohaselt.

Vajalike IT-lahenduste arendamine, et tõhustada teabevahetust liikmesriikide vahel ning koostöövõimet Euroopa Liidu või teiste liikmesriikide loodud IT-süsteemide ja andmebaasidega

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	3 – Kuritegevus – koolitus
------------------------	----------------------------

Jälitustegevuse parendamiseks on vaja nüüdisajastada salajasele koostööle kaasatud isikute haldamisega seonduvat tegevust, sealhulgas koolitussüsteemi. Euroopa parima tava juurutamisega paraneb salajasele koostööle kaasatud isikutelt hangitava teabe kvaliteet ning luuakse paremad võimalused leida kriminaalmenetluses tõendeid ja allikaid ning tuvastada kriminaaltulu. Samuti väheneb jälitusametnike korruptsiooni oht ning paraneb sellealase tegevuse teadlikkus ja ametnike turvalisus. Samuti panustab tegevus tõhusamasse finantsuurimisse FATF-i³ definitsiooni kontekstis.

Oluline on vähendada inimesi kõige enam ohustavate narkootikumide pakkumist. Selle eesmärgi saavutamiseks peavad narkopolitseinikud olema võimelised tuvastama narkolaboreid ja sünteetilisi narkootikume, eelkõige just fentanüüli, kuid ka teisi narkootikume, nagu kokaiin,

³ ingl *Financial Action Task Force* – rahapesuvastane töökond

kanep ja heroiin. Eesmärgi saavutamisele aitavad kaasa narkopolitseinike töövõimet parendava narkopolitsei tegevusmudeli kasutuselevõtmine ja selle rakendamiseks tehtavad koolitused.

Rahastamisprioriteedid

- 1) jälitustegevuse suutlikkuse parendamine koolituste kaudu;
- 2) narkopolitsei suutlikkuse suurendamine nüüdisaegse koolitusprogrammi väljatöötamise ja ellurakendamisega.

Tulemused

- Koolitatakse u 165 ametnikku.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	4 – Kuritegevus – ohvrite abistamine
------------------------	--------------------------------------

Valdkonnaülese laia koostöö tulemusena korraldatud teavituskampaania tegemine on parim võimalus teavitada elanikkonda Eestis levinud inimkaubanduse vormidest, abisaamise võimalustest ja valdkonnas tegutsevate poolte rollidest inimkaubanduse juhtumite menetlemisel. Kampaania tulemusel suureneb inimeste teadlikkus inimkaubandusest kui kuriteost, selle esinemisvormidest ja abi saamise võimalustest. Lisaks suureneb nii abiorganisatsioonide kui ka riigiasutuste poole pöördunute hulk, et leida lahendus võimalikule inimkaubanduse juhtumile.

Rahastamise prioriteedid

- 1) teavituskampaania kolme teemafookusega: tööalase ärakasutamise, töövahenduse, tööorjuse teemal täisealise elanikkonna teadlikkuse parandamine ja ohvrite ohvriabiteenuste juurde juhatamine; seksuaalne ekspluateerimine nõudluse vaates; alaealised kui sunnitud kerjamise ohvrid;
- 2) kampaaniale eelnev ja järgnev elanikkonna teadlikkuse taset hindav uuring;
- 3) pärast kampaaniate tegemist inimkaubanduse valdkonnaspetsialistide temaatiline analüüsiseminar.

Tulemused

- Inimesed on inimkaubandusest rohkem teadlikud.
- Tuvastatakse rohkem ohvreid.
- Rohkem inimesi otsib inimkaubandusega seotud teemal abi.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	5 – Kuritegevus – ohu- ja riskihinnangud
------------------------	--

Selle eesmärgiga meetmeid ei ole kavas ISF-i programmi kaudu rahastada.

Riigieelarve rahaga loodi 2014. aasta alguses keskkriminaalpolitsei koosseisu iseseisev majanduskuritegude büroo. Büroo eesmärk on intensiivselt võidelda raskete majanduskuritegude vastu (ettevõtetega seotud kuriteod, pankrotid, rahapesu, kelmused jne). Büroo loomine tõi kaasa selge probleemi- ja valdkonnapõhise lähenemise majanduskuritegudele ning suurendas keskkriminaalpolitsei suutlikkust töötada välja ohu- ja riskihinnanguid, mis on seotud majanduskeskkonda enim kahjustavate kuritegudega.

Võitlus narkokaubitsemisega on prioriteet. Keskkriminaalpolitseile on eraldatud lisaraha, et keskenduda tööle raskete kuritegudega ja narkootikumidega seotud organiseeritud rühmitustele. Narkoüksuse loomine 2013. aasta alguses suurendas keskkriminaalpolitsei ohu- ja riskihinnangute väljatöötamise suutlikkust seoses narkootikumidega seotud kuritegudega.

Riigikogu otsusega heaks kiidetud „Eesti julgeolekupoliitika alused“ seab eesmärgiks ohutu elukeskkonna, elanike turvalisuse, julgeolekuohtude ennetamise ja nendega toimetulemise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise. Nende eesmärkide saavutamiseks peab muu hulgas tagama elanikkonna kaitse hädaolukordades ning CBRN-i ja lõhkeainetega kaasneda võiva terrorismiohu tõkestamise. Rõhutatakse küberkuritegevusvastase võitluse jätkusuutlikkuse olulisust, eriti elutähtsate teenuste info- ja sidesüsteemide toimimise kaitsmist. Kiirguskaitse ja kiirgusohutuse edendamisel on tähtis roll kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemil.

TPPS määrab turvalisuspoliitika ühtsed põhimõtted ja pikaajalised eesmärgid, mille saavutamisele avalik, mittetulundus- ja erasektor peavad kaasa aitama.

TPPS-ist lähtuvas VAAK-is 2014–2017 on seatud valdkonna üldeesmärk: tagada inimeste ja vara suurem turvalisus. Selle eesmärgi saavutamiseks loetleb VAAK olulised tegevused, mille hulka kuuluvad ka pommi- ja plahvatusohu kõrvaldamise teenus (sh päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS arendamine) ning CBRN ohu kõrvaldamise teenus. Olulisena on esile tõstetud demineerimiskompleksi ehitust ning vajadust soetada pommikonteiner, raadiolainetesegaja, väikesemõõtmelised pommirobotid ja demineerijatele kaitsevarustus. Nende eesmärkide saavutamisele aitab kaasa IKT-teenuste arendamine.

Strateegilistes dokumentides kajastatud eesmärgid ja ISF-ist rahastatavad meetmed on seotud ka Euroopa Komisjoni ja Eesti vahel peetud poliitikadialoogi käigus seatud eesmärkidega. Uus TPPS ja VAAK on pärast 2017. aastat ISF-i riikliku programmiga kooskõlas.

Olulise teemana käsitleti CBRN-i suutlikkuse parendamist nii reageerimis- kui ka uurimisvõime seisukohalt. Lepiti kokku järgmistes oodatavates tulemustes ja rahastamisprioriteetides: valmisoleku suurendamine CBRN-i juhtumiteks ja tegutsemissuute tagamine CBRN-i ainete, miinide ja teiste lõhkekehade kahjutuks tegemisel; kaitsevarustuse soetamine ja infosüsteemide arendamine; CBRN-i ja demineerimiskompleksi rajamine; asjakohaste ametiasutuste töötlemissuutlikkuse parendamine. Eraldi märgiti panustamist ka küberjulgeolekusse ja kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi. Kuna ISF-i vahendid on piiratud, rahastatakse küberturvalisusega seotud tegevust peamiselt riigieelarvest. PPA-s suurendatakse küberkuritegudega tegelevate ametnike arvu ja ametnike suutlikkust tegeleda digitaalsete andmekandjatega, sealhulgas digitöönditega. Lisaks suurendatakse tehnoloogilist suudet nüüdisaegse riist- ja tarkvara kasutamisega, samuti parendatakse digitööndite hoiustamise tingimusi.

Eestis on puudulik keemia- ja bioloogilisi aineid tuvastavate seadmete park, CBRN-i sündmustele reageerijate varustus ning lõpuni on komplekteerimata CBRN-buss. Puudub ligipääs massihävitusrelvade andmebaasidele. Seega, osaliselt ei ole võimalik analüüsida keemilisi ja bioloogilisi relvi, mis võivad kujutada julgeolekuohtu.

Tagamaks demineerijate ohutus lõhkekehade kahjutuks tegemisel, on vaja soetada pommiülikonnad. Selleks, et lõhkeseadeldis kahjutuks teha või eemaldada kitsastest, raskesti ligipääsetavatest kohtadest ja korraldada sündmuskoha vaatlus relvastatud kuritegevuse korral või muus ohtlikus olukorras, on vaja soetada väiksemõõtmelised pommirobotid.

Plahvatusohu tulemuslikuma elimineerimise tagab reaktiivse raadiolainete segaja soetamine rahaliste vahendite olemasolu korral. Lõhkekehade ohutuks transportimiseks on vaja kinnist pommikonteinerit, mis soetatakse raha olemasolu korral.

Rahastamisprioriteedid

Peamiselt kaalutakse järgmiseid meetmeid (tegevusvaldkondi) kui peamisi rahastamisprioriteete (olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid abikõlblikke tegevusi):

- 1) CBRN-i suutlikkuse parandamine;
- 2) raskete pommiülikondade soetamine;
- 3) väikesemõõtmeliste pommirobotite soetamine.

Tulemus

- Parandatakse CBRN-i võimelisust.
- Tagatakse avalik julgeolek.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	2 – Riskid – teabevahetus
------------------------	---------------------------

Meede „Päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS arendus“, mis on paigutatud riikliku eesmärgi „Riskid – ohu- ja riskihinnangud“ alla, panustab ka eesmärki, mis on nimetatud ISF-Police'i määruse⁴ artiklis 3 (3) (b).

Terrorismi ennetamise ja sellega võitlemise meetmete rakendamist rahastatakse riigieelarvest: terrorismi ning selle rahastamise ja toetamise ärahoidmine ja tõkestamine, vajaliku teabe kogumine ja selle töötlemine terrorismi ennetamiseks.

Riiklik eesmärk	3 – Riskid – koolitus
------------------------	-----------------------

CBRN-i suutlikkuse parandamiseks on vaja suurendada teenistujate kutseoskusi koostööprojektides osalemise ja koolituste tegemise kaudu. Võimaluse korral tehakse koolitus näiteks Umeå Ülikoolis Rootsis või praktilised seminarid Ühendkuningriigis ja USA-s. Võimaluse korral osaletakse sümposiumitel või konverentsidel ja programmis „Joint CBRN Defence Centre of Excellence“.

Rahastamisprioriteet

- Ametnikke koolitatakse CBRN-iga seotud ülesannete täitmiseks.

Tulemus

- 44 ametnikku
- CBRN-i võimelisuse suurendamine

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	4 – Riskid – ohvrite abistamine
------------------------	---------------------------------

Selle eesmärgiga meetmeid ei ole kavas ISF-i programmi kaudu rahastada.

Terrorismi ennetamise ja sellega võitlemise meetmete rakendamist rahastatakse riigieelarvest. Meetmete üksikasjad ei ole avalik teave.

Riiklik eesmärk	5 – Riskid – taristu
------------------------	----------------------

⁴ 16. aprilli 2014. a Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 513/2014, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahend, ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2007/125/JHA

Päästeameti demineerimiskeskuse olemasolevatest hoonetest on enamik rahuldavas või halvas seisukorras. Ühtegi kasutatavat hoonet ei ole ehitatud spetsiaalselt demineerimis- või CBRN-i valdkonda arvestades. Põhja-Eesti pommigrupi reageerimisüksus asub endises garaaži-kompleksis Tallinna kesklinnas.

Puuduvad riiklikult määratud hävituskohad ja lõhkekeha hävitatakse kokkuleppel maaomanikega. CBRN-i ja demineerimiskompleksi ehitamine või sobiva rajatise renoveerimine väljaspool keslinna on vajalik, et korraldada vähemalt Põhja-Eestis demineerimisvaldkonda kuuluvad tegevused ohutult ühes kompleksis ning viia keskus Tallinna kesklinnast eemale. Kompleksi kuuluksid lõhkematerjalide ja CBRN-i varustuse hoiu- ja hooldusruumid, hävituskoht, lõhkeseadeldiste uurimise ja CBRN-i laboratoorium. Kompleksis olevat hoidlat kasutaksid peale Päästeameti ka teised ametiasutused.

Kompleksi rajamisega tagatakse erimaterjalide ohutu käitlemine, ühtne hoiustamine ja operatiivne valmisolek reageerimiseks. See parendab demineerimis- ja CBRN-i valdkonna võimelisust.

Rahastamisprioriteet

CBRN-i ja demineerimise kompleksi ehitamine või samal eesmärgil sobiva rajatise renoveerimine väljaspool keslinna

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	6 – Riskid – varajane hoiatamine ja kriisolukorrad
------------------------	--

Kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi tarkvara, seadmed ja sidesüsteemid on vaja ajakohastada. Süsteemi tõrgeteta toimimine aitab varakult tuvastada ja teavitada elanikke ohtlikest piiriülestest kiirgusõnnetustest.

Elutähtsa teenuse osutajate ülitähtsate infosüsteemide vastu suunatud küberrünnete tuvastamiseks ja analüüsimiseks peab välja töötama vastava seiresüsteemi lähteülesande ja prototüübi. Selle alusel oleks võimalik hankida elutähtsa teenuse osutajatele ründetuvastusvahendeid, ehitada üles süsteemi hooldus ja analüüsida riske. Keskse seiresüsteemi ja analüüsi-võimaluste väljaarendamine aitab ennetada ja tõhusamalt tõrjuda küberründeid.

Praegu kasutusel olevas serveriruumis on SiM-i valitsemisala IKT-teenuseid toetav infrastruktuur vananenud. IKT-teenuste osutamiseks ning IKT-süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamiseks on vaja luua andmekeskus. Andmekeskuse uue serveriruumi arhitektuuri ja riistvaraga väheneb riistvarast tulenevate tõrgete risk IKT-teenustele.

Rahastamisprioriteedid

- 1) Kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi tarkvara, seadmete ja sidesüsteemide ajakohastamine;
- 2) infosüsteemidest, sh tööstuslikest automaatjuhtimissüsteemidest, sõltuvate elutähtsa teenuse osutajate võrkude turvaseire küberrünnakute ja pahavara avastamiseks;
- 3) IKT süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamine.

Meede nr 3 hõlmab kõiki SiM-i valitsemisala valdkondi. Abikõlblikke valdkondi rahastatakse ISF-i rahast, jagades rahastamise kahe rahastamisvahendi vahel (sh riiklik kaasfinantseering). Abikõlbmatu osa rahastatakse väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest. Jaotus määratakse programmi koostamisel ja korrigeeritakse tegeliku kasutamise alusel.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	7 – Riskid – ohu- ja riskihinnangud
------------------------	--

Oluline takistav tegur demineerimiskeskuse põhiülesannete täitmisel on demineerimistööde andmestiku haldamiseks kasutatava päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS piiratud funktsionaalsus. Rakendust DEMIS kasutatakse demineerimissündmusel tekkinud andmete kogumiseks, säilitamiseks, otsimiseks ja statistiliseks analüüsiks ning see sisaldab teavet viimase 20 aasta sündmuste kohta lõhkematerjaliga seotud väljakutsetest üle Eesti. Infosüsteemi rikke korral võib kogutud teave kaduda. Tarkvara on ehitatud platvormil, mis ei vasta ISKE taseme nõuetele. Enim tekitab probleeme kaardipõhjade vananemine ja võimaluse puudumine muuta otsinguväljade parameetreid, see omakorda mõjutab otseselt demineerimiskeskuse analüüsivõimet. Päringuvõimaluste laiendamine ja demineerimisalase teabe kvaliteetsem kogumine vähendab demineerimistöödel esineda võivaid riske, suurendab tõhusust, võimaldab tõhusamalt kavandada tehtavaid koolitusi ning kaitsta kriminaalmenetlusalast teavet.

Tõhustamaks Päästeameti ja Häirekeskuse suutlikkust julgeolekuriskide hindamisel ja kriisiohje juhtimisel, on vajalik töötada välja ning rakendada taktikalist ja strateegilist juhtimisvõimalusi toetav tehniline lahendus – andmelao infosüsteem.

Rahastamisprioriteedid

- 1) Päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS arendus;
- 2) Päästeameti ja Häirekeskuse valdkonna andmelao infosüsteemi väljaarendamine.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevast rahast võidakse kaaluda muid meetmeid.

SOOVITUSLIK AJAKAVA

Erieesmärk	Riiklik eesmärk / erimeede	Põhi meede	Meetme nimetus	Kavandamis- etapi algus	Rakendamise- etapi algus	Lõpetamisetapi algus
ERIEESMÄRK 1 – Toetus ühisele viisapoliitikale	Riiklik eesmärk 1 – Riigi suutlikkus	1	Viisamenetluses kasutatavate VIS-i sõrmejäljeskanerite soetamine	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 1 – Toetus ühisele viisapoliitikale	Riiklik eesmärk 1 – Riigi suutlikkus	2	Schengeni viisade menetlemisega tegelevate välisesinduste konsulaartegevuseks kasutatavate arvutite uuendamine	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 1 – Toetus ühisele viisapoliitikale	Riiklik eesmärk 1 – Riigi suutlikkus	3	Infosüsteemide arendamine (viisade kooskõlastamine)	2014	2015	2017
ERIEESMÄRK 1 – Toetus ühisele viisapoliitikale	Riiklik eesmärk 2 – Liidu <i>acquis</i>	1	Konsulaarametnike, PPA ja SiM-i ametnike ühiskoolituste korraldamine	2014	2015	2019
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 1 – EUROSUR	1	Öövaatlusseadmed	2015	2015	2019
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 1 – EUROSUR	2	Tehnilised vahendid välismaismaapiiri valvamiseks	2018	2018	2020
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 1 – EUROSUR	3	Idapiiri seiresüsteemide integreerimine	2018	2018	2020
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 2 – Teabevahetus	1	SIS II kasutuselevõtmisega seotud tegevused	2014	2016	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 2 – Teabevahetus	2	Operatiivraadiosidevõrgu laiendamine	2015	2016	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 2 – Teabevahetus	3	Raadio- ja andmeside süsteemid	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 3 – Liidu ühised normid	1	Sertifikaatide jaotussüsteem (SPOC)	2016	2016	2019
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 3 – Liidu ühised normid	2	Täisautomatiseeritud piirikontrollisüsteemid	2016	2017	2020
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 4 – Liidu <i>acquis</i>	1	PPA ekspertide koolitused	2014	2015	2020
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 4 – Liidu <i>acquis</i>	2	Konsulaarametnike, PPA ja SiM-i ametnike ühiskoolituste korraldamine	2014	2015	2019
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 6 – Riigi suutlikkus	1	Migratsioonijärelevalve varustus ja piirikontrollivahendite uuendamine	2015	2015	2016
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 6 – Riigi suutlikkus	2	Entry-Exit ja ETIAS-e arendamine ja käivitamine	2018	2019	2020

ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 6 – Riigi suutlikkus	3	Patrullisõidukite väljavahetamine	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 1 – Kuritegevus – kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	1	E-politsei seadmete soetamine ja seotud IKT-arenduste rahastamine	2014	2015	2019
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 1. Kuritegevus – kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	2	Digitõendite käitlemise tõhustamine	2014	2015	2017
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 1 – Kuritegevus – kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	3	Jälitussõidukite ostmise	2014	2015	2020
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 2 – Kuritegevus – teabevahetus	1	Operatiivraadiosidevõrgu laiendamine	2016	2016	2018
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 2 – Kuritegevus – teabevahetus	2	PNR süsteemi loomine ja rakendamine	2016	2017	2021
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 3 – Kuritegevus – koolitus	1	Jälitustegevuse suutlikkuse parendamine koolituste kaudu	2014	2015	2018
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 3. Kuritegevus – koolitus	2	Narkopolitsei suutlikkuse suurendamine nüüdisaegse koolitusprogrammi kaudu	2014	2015	2017
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 4 – Kuritegevus – ohvrite abistamine	1	Teavitustegevus inimkaubanduse ennetamiseks ja selle ohvrite toetamiseks	2014	2015	2017
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 1 – Riskid – riskide ennetamine ja nende kõrvaldamine	1	CBRN-i suutlikkuse parendamine	2014	2015	2020
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 1 – Riskid – riskide	2	Raskete pommiülikondade soetamine	2014	2015	2016

	ennetamine ja nende kõrvaldamine					
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 1 – Riskid – riskide ennetamine ja nende kõrvaldamine	3	Väikesemõõtmeliste pommirobotite soetamine	2015	2015	2016
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 3 – Riskid – koolitus	1	CBRN-i suutlikkuse parendamine	2016	2016	2020
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 5 – Riskid – taristu	1	CBRN-i ja demineerimise kompleksi ehitamine või sobiva olemasoleva rajatise renoveerimine	2016	2017	2020
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 6 – Riskid – varajane hoiatamine ja kriisilukorrad	1	Kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi ajakohastamine	2019	2019	2020
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 6 – Riskid – varajane hoiatamine ja kriisilukorrad	2	Elutähtsa teenuse osutajate võrkude turvaseire	2017	2017	2019
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 6 – Riskid – varajane hoiatamine ja kriisilukorrad	3	IKT-süsteemide töökindluse tagamine	2015	2015	2017
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 7 – Riskid – ohu- ja riskihinnangud	1	Päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS arendamine	2015	2015	2018
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 7 – Riskid – ohu- ja riskihinnangud	2	Päästeameti ja Häirekeskuse valdkonna andmelao info-süsteemi väljaarendamine	2015	2015	2019

5. ÜLDISED JA PROGRAMMISPETSIIFILISED NÄITAJAD:

Erieesmärk	1 – Toetus ühisele viisapoliitikale				
Näitaja	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas	
C1 – fondi toel välja töötatud konsulaarkoostöö meetmete arv	number	0,00	0,00	projektid	
C2.1 – fondi toel ühise viisapoliitikaga seotud aspektide alast koolitust saanud töötajate arv	number	0,00	255,00	projektid	
C2.2 – koolituskursuste arv	number	0,00	6,00	projektid	
C3 – fondist toetatavate spetsialiseeritud ametikohtade arv kolmandates riikides	number	0,00	0,00	projektid	
C4.1 – fondi toel arendatud või ajakohastatud konsulaaresinduste arv kõigist konsulaaresindustest	number	0,00	18,00	projektid	
C4.2 – fondi toel arendatud või ajakohastatud konsulaaresinduste protsent kõigist konsulaaresindustest	osatähtsus (%)	0,00	78,00	projektid	

Erieesmärk	2 – Piirid				
Näitaja	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas	
C1.1 – fondi toel piirihaldusega seotud aspektide alast koolitust saanud töötajate arv	number	0,00	955,00	projektid	
C1.2 – fondi toel piirihaldusega seotud aspektide alal korraldatud koolituskursuste arv	number	0,00	80,00	projektid	
C2 – fondi toel välja töötatud või ajakohastatud piirikontrolli (kontroll ja valve) taristu ja vahendite arv	number	0,00	600,00	projektid	
C3.1 – fondist toetatavate automaatse piirikontrolli väravate kaudu toimunud piiriületuste arv välispiiridel	number	0,00	1 095 000,00	projektid	
C3.2 – piiriületuste koguarv	number	0,00	54 000 000,00	projektid	
C4 – Euroopa piiride valvamise süsteemi (EUROSUR) raames loodud või edasi arendatud riiklike piirivalvetaristute arv	number	0,00	0,00	projektid	
C5 – liikmesriikide poolt Euroopa olukorrapildi jaoks teatatud intsidentide arv	number	0,00	1 020,00	liikmesriigi olukorrapilt	

Erieesmärk	5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine				
Näitaja	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas	
C1 – fondist toetatavate ühiste uurimisrühmade ja kuritegevusega seotud ohte käsitleva Euroopa valdkondadevahelise platvormi (EMPACT) raames algatatud projektide arv, sh osalevad liikmesriigid ja ametiasutused	number	0,00	0,00	projektid	
C2.1 – nende õiguskaitseametnike arv, kes on saanud fondi toetusel koolitust piiriülestes küsimustes	number	0,00	183,00	projektid	
C2.2 – fondi toel korraldatud (toimunud), piiriüleseid küsimusi käsitleva koolituse kestus	inim-tööpäevad	0,00	2880,00	projektid	
C3.1 – kuritegevuse tõkestamise valdkonna projektide arv	number	0,00	18,00	projektid	
C3.2 – kuritegevuse tõkestamise valdkonna projektide rahaline väärtus	EUR	0,00	9 798 537,05	projektid	

Erieesmärk	5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine				
Näitaja	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas	
C4 – Fondist toetatud selliste projektide arv, mille eesmärk on parandada õiguskaitsealast teabevahetust, mis on seotud Europoli andmesüsteemide, -hoidlate või kommunikatsioonivahenditega (nt andmelaadijad, SIENA kättesaadavuse laiendamine, projektid, mille eesmärk on parandada analüüsimiseks koostatud tööfailide sisendeid jne).	number	0,00	0,00	projektid	

Erieesmärk	6 – Riskid ja kriisiolukorrad				
Näitaja	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas	
C1 – selliste fondi toel kasutusele võetud või ajakohastatud vahendite arv, mille eesmärk on hõlbustada liikmesriikidel elutähtsa taristu kaitset kõigis majandussektorites	number	0,00	12,00	projektid	
C2 – selliste fondist toetatud projektide arv, mis on seotud sisejulgeoleku valdkonna riskide hindamise ja juhtimisega	number	0,00	2,00	projektid	
C3 – fondi toel korraldatud eksperdi-kohtumiste, õpikodade, seminaride, konverentside, väljaannete, veebisaitide ja (veebipõhiste) konsultatsioonide arv	number	0,00	52,00	projektid	

6. PROGRAMMI LIKMESRIIGIPOOLSE ETTEVALMISTAMISE JA RAKENDAMISE RAAMISTIK

6.1. Programmi ettevalmistamisse kaasatud partnerid

SiM-i algatusel loodi rahastamisvahendite põhised töörühmad, mille eesmärk oli selgitada välja riigi valdkondlikud vajadused ja eesmärgid ning koostada ISF-i mitmeaastane riiklik programm EL-i eelarveperioodiks 2014–2020. Töörühmadesse kuulusid vastavalt valdkonnale ministeeriumide ja avaliku sektori asutuste esindajad. Töörühmade töö korraldamise vormiks valiti kohtumiste korraldamine ja infovahetus elektrooniliselt töörühma postiloendi kaudu. Töörühmadesse kaasatud asutused esitasid ettepanekud, mille seast valiti välja ISF-i eesmärkidele ja riiklikele vajadustele vastavad meetmed.

6.2. Järelevalvekomisjon

ISF-i rakendamise toetamiseks luuakse järelevalvekomisjon, mis koosneb SiM-i kõrgetest ametnikest ja toetuse saajate esindajatest. Järelevalvekomisjoni ülesanne on hinnata projektitaotluste ja toetuse saajate poolt projektide elluviimise käigus esitatud muudatusettepanekuid. Vajaduse korral hindab järelevalvekomisjon ISF-i rakendamise edukust, teeb ettepanekuid rakendamise tõhustamiseks ja otsustab ühekordseid fondi rakendamisega seotud küsimusi. Komisjoni koosseisu ja töökorraldust kirjeldatakse täpsemalt fondi riigisiseseks rakendamiseks kehtestatavates reeglites.

6.3. Ühine järelevalve- ja hindamisraamistik

ISF-i rakendamise järelevalve- ja hindamissüsteemi ülesehitamisel lähtutakse Euroopa Komisjoni poolt ühtse järelevalve- ja hindamisraamistiku arendamiseks kehtestatud reeglitest.

Esimese tasandi järelevalvet toetuse saajate üle teostab aruandluse ja kohapealsete kontrollide kaudu fondi rakendamise eest vastutav asutus, SiM-i välisvahendite osakond. Teise taseme kontrolli teeb SiM-i rahanduspoliitika osakond. Auditeeriv asutus teeb auditeid ja kohapealseid kontrole.

Fondi rakendamise hindamisel kasutatakse vastutavast ja auditeerivast asutusest sõltumatuid hindamisksperte, kes lähtuvad hindamisel Euroopa Komisjoni juhistest. Vastutav asutus tagab hindamiseks vajalike andmete kogumise (sh indikaatorid).

Järelevalve ja hindamisega seonduvat kirjeldatakse täpsemini fondi riigisiseseks rakendamiseks kehtestatavates reeglites.

6.4. Partnerite kaasamine riikliku programmi rakendamisse, järelevalvesse ja hindamisse

Partnereid kaasatakse ISF-i mitmeaastase programmi ettevalmistamisel, rakendamisel ja hindamisel. Partnerid kaasatakse lähtuvalt riigisisestest reeglitest ja praktikast. Programmi ettevalmistamise käigus kaasati ministeeriumid ja avaliku sektori asutused, kes on võimalikud toetuse saajad. Rakendamise ja hindamise käigus kaasatakse partnerlusse ministeeriume ja vajaduse korral eksperte. Partnerite valikul eri etappides (ettevalmistamine, rakendamine ja hindamine) hoitakse ära huvide konflikti tekkimise võimalus.

6.5. Teave ja avalikustamine

Eesti tagab, et veebileht või veebiportaal teabega riiklikust programmist ja ligipääsuga riiklikule programmile tehakse kättesaadavaks, informeerib potentsiaalseid toetuse saajaid

rahastamisvõimalusest ning avalikustab liidu kodanikele nn erimääruste rolli ja saavutused riikliku programmi tulemusi ning mõju puudutavate informatsiooni- ja kommunikatsioonimeetmete kaudu.

Eesti tagab riikliku programmi rakendamisel läbipaistvuse ja säilitab nimekirja meetmetest, mida toetati riikliku programmiga, mis omakorda tehakse kättesaadavaks veebilehe või veebiportaali kaudu.

Programmi rakendamise ajal võib korraldada täiendavaid informatsiooni ja avalikustamise tegevusi.

6.6. Vastastikune täiendamine ja koordineerimine muude vahenditega

ISF-ist eraldatakse toetust meetmetele, mis üldjuhul ei ole teistest EL-i finantsinstrumentidest rahastamiseks abikõlblikud. Programmi meetmete kavandamise käigus on sellegipoolest jälgitud EL-i tõukeraha kavandamist, et ei esineks kattumist, nt Euroopa Merendus- ja Kalandusfondiga. Projektitaotluste esitamisel kontrollib vastutav asutus, missugusteks sarnase valdkonna projektideks on toetuse saaja saanud varem toetust või taotleb edaspidi.

6.7. Toetuse saajad

6.7.1. Nimekiri peamistest programmi alusel toetuse saajatest:

Riigiasutused
Valitsusvälised organisatsioonid
Haridus- ja teadusasutused

6.7.2. Otsetoetus (kui kohaldub)

Vastutav asutus eraldab toetust otse, kui projekti olemus seda nõuab või on projekti võimalik ellu viia ainult riigiasutusel, kes lähtudes oma tehnilistest teadmistest ja haldusvolitusest on selleks pädev ja monopoolses seisundis. Põhjendus toetuse otse eraldamise kohta lisatakse rahastamisotsusesse.

7. PROGRAMMI RAHASTAMISKAVA

Tabel 1. Rahastamiskava ISF – piirid

Erieesmärk / riiklik eesmärk	Kokku
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 1. Riigi suutlikkus	690 000,00
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 2. Liidu <i>acquis</i>	112 500,00
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 3. Konsulaarkoostöö	
KOKKU RIIKLIK JA ERIEESMÄRK 1 Toetus ühisele viisapoliitikale	802 500,00
ERIEESMÄRK 1 ERIMEEDE 1. Konsulaarkoostöö	
KOKKU ERIEESMÄRK 1 Toetus ühisele viisapoliitikale	802 500,00
ERIEESMÄRK 2	5 102 039,40

RIIKLIK EESMÄRK 1. EUROSUR	
ERIEESMÄRK 2	1 250 625,00
RIIKLIK EESMÄRK 2. Teabevahetus	
ERIEESMÄRK 2	525 000,00
RIIKLIK EESMÄRK 3. Liidu ühised normid	
ERIEESMÄRK 2	517 500,00
RIIKLIK EESMÄRK 4. Liidu <i>acquis</i>	
ERIEESMÄRK 2	
RIIKLIK EESMÄRK 5. Eesseisvad ülesanded	
ERIEESMÄRK 2	13 954 416,00
RIIKLIK EESMÄRK 6. Riigi suutlikkus	
KOKKU ERIEESMÄRK 2 Piirid	21 349 580,40
KOKKU ERIEESMÄRK 3 Tegevustoetus	0,00
Tehniline abi – piirid	1 589 087,60
KOKKU	23 741 168,00

Tabel 2. Rahastamiskava ISF – politsei

Erieesmärk / riiklik eesmärk	Kokku
ERIEESMÄRK 5	6 772 771,05
RIIKLIK EESMÄRK 1. Kuritegevus – kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	
ERIEESMÄRK 5	2 504 516,00
RIIKLIK EESMÄRK 2. Kuritegevus – teabevahetus	
ERIEESMÄRK 5	457 500,00
RIIKLIK EESMÄRK 3. Kuritegevus – koolitus	
ERIEESMÄRK 5	63 750,00
RIIKLIK EESMÄRK 4. Kuritegevus – ohvrite abistamine	
ERIEESMÄRK 5.	
RIIKLIK EESMÄRK 5. Kuritegevus – ohu- ja riskihinnangud	
KOKKU ERIEESMÄRK 5. Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	9 798 537,05
ERIEESMÄRK 6	817 500,00
RIIKLIK EESMÄRK 1. Riskid – riskide ennetamine ja nende kõrvaldamine	
ERIEESMÄRK 6	
RIIKLIK EESMÄRK 2. Riskid – teabevahetus	
ERIEESMÄRK 6	187 500,00
RIIKLIK EESMÄRK 3. Riskid – koolitus	
ERIEESMÄRK 6	
RIIKLIK EESMÄRK 4. Riskid – ohvrite abistamine	
ERIEESMÄRK 6	2 377 623,55
RIIKLIK EESMÄRK 5. Riskid – taristu	
ERIEESMÄRK 6	983 485,95
RIIKLIK EESMÄRK 6. Riskid – varajane hoiatamine ja kriisiolukorrad	
ERIEESMÄRK 6	315 000,00
RIIKLIK EESMÄRK 7. Riskid – ohu- ja riskihinnangud	
KOKKU ERIEESMÄRK 6. Riskid ja kriisiolukorrad	4 681 109,50

Tehniline abi – politsei	874 013,45
KOKKU	15 353 660,00